

Cum ergo substantiarum simplicium, ut dictum est de Angelis, sit differentia in specie secundum gradum possibilitatis in eis, ex hoc anima rationalis ab Angelis differt, quia ultimum gradum in substantiis spiritualibus tenet, sicut materia prima in rebus sensibilibus, ut dicit Commentator in III. de Anima (comm. v. & vi.) Unde quia plurimum de possibilitate habet, esse suum est adeo propinquum rebus materialibus, ut corpus materiale illud possit (1) participare, dum anima corpori unitur ad unum esse: & ideo consequuntur istae differentiae inter animam & Angelum, unibile, & non unibile, ex diverso gradu possibilitatis. Item ex eodem sequuntur aliae differentiae, rationale, & intellectuale: quia ex hoc quod Angelus plus habet de actu quam anima, & minus habet de potentia, participat quasi in plena luce naturam intellectualem (unde intellectualis dicitur) anima vero quia extremum gradum in intellectualibus tenet, participat naturam intellectualem magis defectivè quasi obumbrata: & ideo dicitur rationalis, quia ratio, ut dicit Isaac in Lib. de definitionibus, oritur in umbra intelligentiae. Tertia vero distinctio sequitur ex prima, & secunda: ex hoc enim quod anima corporis forma, & actus est, procedunt ab essentia ejus quaedam potentiae organicae affixae, ut sensus, & hujusmodi, ex quibus cognitionem intellectualem accipit, propter hoc quod rationalis est habens cognitionem decurrentem ab uno in aliud; & sic à sensibilibus in intelligibilia venit, & per hoc ab Angelo differt, qui non à sensibilibus discutendo ad intelligibilia, cognitionem accipit. Quarta autem distinctio sequitur ex secunda: quia dicitur, quod per hoc quod Angelus intellectum deiformem habet, convertitur ad quodcumque immobiliter; per quod ab anima dicitur Angelus differre, quae non intellectu deiformi, sed per inquisitionem rationis cognitionem habet. Quinta etiam sequitur ex prima: quia propter hoc quod anima corpori unitur, potest vocem corporalem formare, non autem Angelus.

Unde patet quod istarum distinctionum prima melior est, quia accipitur secundum esse animae, quod primum est; secunda autem, & tertia accipiuntur penes virtutem cognoscitivam, vel intellectivam tantum, sicut secunda; vel penes intellectivam simul, & sensitivam, sicut tertia. Quarta autem accipitur penes virtutem appetitivam: quia electio ad appetitum pertinet, ut dicit Philosophus in Ethicis (Lib. VI. cap. 11.) per quam anima mutabiliter convertitur. Unde cum appetitiva posterior sit cognitiva, haec minus valet quam praecedentes. Quinta accipitur penes virtutem motivam: formatio enim vocis est per motum corporalem membrorum. Motiva autem posterior est cognitiva, & appetitiva: unde minus valet inter alias.

Ad primum ergo dicendum, quod differentia non est nobilior genere, sicut natura una est nobilior altera, vel sicut forma una nobilior est alia: quia differentia nullam formam dicit, quae implicite in natura generis non contineatur, ut dicit Avicenna (tract. v. suae Metaph. cap. ult.) genus enim non significat partem essentiae rei, sed totum. Sed dicitur genere nobilior, sicut determinatum indeterminato; & per hunc modum habere intellectum sic, est nobilior quam habere intellectum simpliciter; & habere sensum sic, quam habere sensum simpliciter: & ideo anima, & Angelus non conveniunt in

(1) Al. additur esse. (2) Al. cognitionis. (3) Al. habitu.

eo quod per modum istum est nobilissimum in eis: unde non oportet quod conveniant in differentia ultima specifica, & ita sint idem specie.

Ad secundum dicendum, quod in homine est intellectus; non tamen propter hoc in ordine intellectualium proprie ponitur: quia illa substantia intellectualis dicitur, cujus tota cognitio secundum intellectum est, quia omnia quae cognoscit, subito sine inquisitione sibi offeruntur; non autem ita est de cognitione animae, quia per inquisitionem, & discursum rationis ad notitiam rei venit: & ideo rationalis dicitur, quia ejus cognitio secundum terminum tantum, & secundum principium intellectualis est: secundum principium, quia prima principia sine inquisitione statim cognoscit (unde habitus principiorum indemonstrabilium intellectus dicitur) secundum terminum vero, quia inquisitio rationis ad intellectum rei terminatur; & ideo non habet intellectum, ut naturam propriam, sed per quamdam participationem. Ratio autem & de Deo, & de Angelis dicitur; tamen alio modo sumitur, secundum quod scilicet omnis (2) cognitio immaterialis ratio potest dici, prout dividitur ratio contra sensum, & non contra intellectum.

Ad tertium dicendum, quod unibilitas non est propria differentia essentialis; sed est quaedam designatio essentialis differentiae per effectum, ut dictum est.

Et per hoc etiam patet responsio ad quartum: quia illud quod convenit animae, in quantum est forma, est effectus differentiae essentialis.

Ad quintum dicendum, quod ea quae differunt specie, differunt secundum finem proximum, qui est permanentia, vel operatio rei, ut in II. Cael. & mund. dicitur. Possunt tamen convenire in fine ultimo, & hujusmodi finis est (3) beatitudo.

EXPOSITIO PRIMAE PARTIS TEXTUS.

ET quatuor quidem Angelis videntur attributa. Videtur inconvenienter numerare: quia Dionysius in x. caelest. Hierar. attribuit tria Angelis, scilicet essentiam, virtutem, & operationem: hic autem de operatione non fit mentio.

Præterea in XI. Metaph. (comm. xxxviii.) dicitur à Commentatore quod substantiae separatae dividuntur in voluntatem, & intellectum: & ita videtur quod duo tantum debeant esse attributa.

Præterea. Liberum arbitrium est facultas rationis, & voluntatis. Ergo videtur quod non debeat dividi contra tertium attributum.

Item quaeritur de ratione numerari. Ad hoc dicendum, quod haec attributa accipiuntur secundum haec tria, substantia, species, & virtus, quae sic differunt. Res enim potest considerari, secundum quod est principium alterius; & sic invenitur in re virtus; & secundum hoc attribuitur Angelis liberum arbitrium. Vel secundum quod est in se, & hoc dupliciter: vel quantum ad ipsam naturam subsistentem, vel quantum ad modum perfectionis ejus, secundum quam speciem sortitur; & sic est species, & tertium attributum, quod est naturae rationalitas, secundum quod ratio dicta est in Angelis esse. Si vero quantum ad ipsam naturam subsistentem, sic est substantia; & secundum hanc duo sumuntur secundum duplicem acceptionem ejus: scilicet prout dicitur quidditas rei, & sic su-

mitur primum attributum, scilicet essentia simplicitas; vel secundum quod dicitur hypostasis, & sic sumitur secundum, scilicet personalitas.

Ad primum ergo dicendum, quod operationis principium est ipsum Angelus: & ideo non numeratur inter collata sibi à creatione.

Ad secundum dicendum, quod ista duo sunt quasi duae potentiae ejus: unde reducitur ad ultimum attributum, & ad tertium diversimode.

Ad tertium dicendum, quod in tertio attributo ponitur ratio, & voluntas, non secundum quod sunt potentiae consequentes essentiam, sed ut per eas designatur species essentiae, ex qua procedunt, sicut etiam rationale ponitur differentia hominis; sed ad quartum pertinent, secundum quod sunt potentiae.

Differentem essentiam tenuitatem, & differentem sapientiam perspicacitatem, atque differentem arbitri libertatem, & habilitatem recte habuisse intelliguntur. Quomodo hoc sit, ex dictis patet: quia quanto quidditas est magis propinqua ad esse divinum, tanto minus habet de potentia, & ita est major simplicitas: & ita etiam cetera nobiliora erunt, in quantum nobilior esse recipiunt.

Qui tunc per naturalia bona aliis exercebant, ipsi etiam per munera gratiae aliis praerant. Quantum ad illos qui ponunt Angelos in gratuitis creatos, facile est rationem assignare: quia ad nihil aliud potuit gratia mensurari, nisi ad capacitatem naturae. Si autem ponantur in gratia (4) non creati, tunc cum in naturalibus simul accipiendus sit conatus, secundum quod naturalia dicimus etiam illa in quae per principia naturalia possumus, prout naturale contra gratuitum dividitur; probabile est etiam ut cujus natura est dignior, etiam conatus esset major in illud ad quod natura ordinabatur, cum non esset aliquid retardans, sicut in nobis, (5) in quibus corpus quod corrumpitur, aggravat animam (Sapient. ix. 15.) Et ideo quidquid sit de Angelis, certum est quod nobis non infunditur gratia secundum mensuram naturalium, sed magis secundum mensuram conatus.

DIVISIO SECUNDAE PARTIS TEXTUS.

HIC Magister inquit, quales Angeli effecti sunt secundum culpam, vel gratiam: & dividitur in partes duas. In prima ostendit quod Angeli non sunt facti mali in principio suae creationis; in secunda ostendit qua perfectione erant boni, ibi: *Hic inquiri solet, quam sapientiam habuerunt.* Prima in duas. In prima ponit, quaestionem; in secunda prosequitur eam secundum diversas opiniones, ibi: *Putaverunt enim quidam, Angelos qui ceciderunt, creatos esse malos.* Et circa hoc duo facit. Primo ponit opinionem dicentium Angelos creatos esse malos; (6) secundo ponit contrariam opinionem, ibi: *Aliis autem videtur omnes Angelos creatos esse bonos.* Et circa hoc tria facit. Primo ponitur opinio; secundo improbatio primae opinionis, & confirmatio hujus, auctoritate, & ratione, ibi: *Ad hoc confirmandum utuntur testimonio Augustini;* tertio ponitur responsio ad auctoritates primae opinionis, ibi: *Ideoque Augustinus exterminans opinionem eorum qui Angelos creatos fuisse malos putant, auctoritate, & ratione probat bonos fuisse creatos:* & primo exponitur auctoritas Job; secundo auctoritas Evangelii, ibi: *Deinde qualiter verba Do-*

In II. Sent. Tom. II.

(4) Al. deest non. (5) Al. deest in quibus. (6) Al. in secunda. (7) Al. habent. (1) Vulgata: *An non habet potestatem figulus lutu ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, &c.* (2) Al. deest dicitur.

mini, quae supra posuit, accipienda sint, Augustinus aperit.

Hic inquiri solet quam sapientiam habuerunt aut casum, vel confirmationem. Hic ostenditur quam perfectionem (7) habuerint Angeli in principio suae creationis: & primo quantum ad cognitionem; secundo quantum ad dilectionem, ibi: *Solet etiam quaeri, utrum aliquam Dei, vel sui dilectionem invicem habuerint.*

QUAESTIUNCULA II.

HIC tria quaeruntur.

Primo. Utrum Angelus in principio suae creationis malus fuerit.

Secundo. De naturali cognitione Angelorum.

Tertio. De dilectione eorum.

ARTICULUS I.

Utrum Angelus in principio suae creationis potuerit esse malus.

I. P. quaest. lxxiii. art. 4. & 5. & III. cont. Gent. cap. cvii.

1. AD primum sic proceditur. Videtur quod Angelus in principio suae creationis malus esse potuit. Dicitur enim ad Rom. ix. 21. (1) *Numquid non habet potestatem figulus ex eodem luto facere aliud vas in honorem, & aliud in contumeliam?* Vasa quae in honorem Deus, sicut figulus, facit, sunt sancti, qui praeparantur in gloriam; vasa autem in contumeliam sunt peccatores praeparati ad pernam. Ergo potest Deus quosdam justos, & quosdam peccatores creare; & sic potuit Angelus in principio creationis suae malus esse.

2. Præterea. Isaia xl. (2) dicitur, quod Deus est faciens bonum, & creans malum. Sed primum malum inventum est in Angelo. Ergo videtur quod à Deo creatus sit malus.

3. Præterea. Secundum Augustinum (super Gen. ad litteram Lib. IV. cap. xxv.) Angelus, & homo, ad minus secundum animam, simul creati sunt. Sed homo factus est propter reparationem ruinae angelicae; non autem hoc esset, Angelo adhuc non ruente. Ergo videtur quod Angelus in principio creationis suae malus, & ruens fuit.

4. Præterea. In naturis corporalibus videmus quod statim ut res incipit esse, habet operationem suam, unde idem est instans ad quod terminatur generatio ignis, & in quo incipit motus localis ejus. Sed voluntas Angeli est virtuosior quam natura corporalis. Ergo in principio creationis, voluntas in operationem exire potuit. Sed per operationem suam, quae indivisibilis est, & ita in instanti compleri potuit, factus est malus. Ergo bene dicitur, quod in primo instanti suae creationis potuit esse malus.

5. Præterea. Si prius fuit bonus, & postea malus, est signare ultimum instans in quo fuit bonus, vel innocens, & primum in quo fuit malus. Aut est ergo unum & idem instans; & sic simul est bonus, & malus: aut aliud & aliud; & sic cum inter quolibet duo instantia sit unum tempus medium, in tempore isto neque erit bonus, neque malus: quorum utrumque est impossibile. Ergo Angelus non est factus ex

F

bo-

bo-

bo-

bo-

bono malus, sed in principio creationis suae fuit malus.

Sed contra Gen. 1. 31. dicitur: *Vidit Deus cuncta quae fecerat, & erant valde bona.* Sed Angelum fecerat. Ergo in principio suae creationis bonus erat.

Præterea, dicitur, quod inferiores Angeli peccaverunt occasionem sumentes ex peccato primi. Sed hoc non potest esse, nisi primo viderint eum bonum. Ergo videtur quod aliquando fuit bonus.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod circa hoc fuit triplex positio.

Quidam enim dixerunt, quod Angelus à Deo creatus est malus. Hoc autem hæreticum est, & impossibile. Nullus enim effectus consequitur ab agente nisi secundum conditionem agentis. Dictum est autem supra, quod causa creationis rerum est, quia Deus bonitatem suam rebus communicare voluit: unde impossibile est quod ab ipso fiat aliquid, nisi secundum quod suae bonitatis particeps est; & huiusmodi est bonum, & non malum.

Ideo alii dixerunt, quod Angelus in principio suae creationis malus fuit, non tamen malitiam à Deo habuit, sed actum propriae voluntatis. Hæc autem positio vana, & erronea est, & falsa. Vana, quia non habet fundamentum firmum per quod probetur, cum malitia Angeli ex voluntate eius dependat; & ideo eum voluntas se habeat ad utrumlibet, (3) ratio inventi non potest. Erronea est, quia primæ opinioni nimis vicina est, & à magistris damnata. Falsa est: quia impossibile est Angelum in primo instanti suae creationis peccasse: cuius impossibilitatis hæc à quibusdam causa assignatur: quia duarum operationum se consequentium non potest esse unus terminus; operatio autem Angeli consequitur creationem: unde non potest esse quod idem sit instans in quo primo est ens, quod est terminus creationis, & in quo primo est malus, quod est terminus operationis. Sed hæc ratio non videtur cogens: quia cum operatio voluntatis Angeli non sit continua, non oportet quod ultimum eius differat à principio; principium autem potest esse simul cum termino creationis: unde & terminus operationis potest esse simul cum termino creationis. Nec potest dici, quod oporteat actum voluntatis sequi apprehensionem intellectus, nisi ordine naturæ: quia de eodem potest simul esse cognitio, & voluntas. Nec iterum potest dici, quod oportet collationem præcedere de appetendo: quia intellectus Angeli non est inquisitivus, vel collativus.

Et ideo aliter dicendum, quod cum voluntas non sit nisi boni, non potest esse aliquid volitum, nisi apprehendatur ut bonum ad appetendum: quod si verè est bonum, non est peccatum in appetitu. Ergo oportet, si est peccatum, quod sit verisimiliter bonum, & non vere bonum. Sed secundum Augustinum (2) in Libro contra Academicos, non potest aliquis iudicare verisimile, nisi verum sit cognitum. Ergo oportet ut intellectus veri boni præcedat intellectum verisimilis boni: & ita appetitus æstimati boni, quo malus fit Angelus, non potest sequi primum actum intellectus, secundum quod considerat verum bonum, sed secundum quod considerat verisimile bonum.

(3) Al. ratione. (4) Al. deest actus.

Ex Edit. P. Nic. (a) Lib. II. cap. XII. ex persona cuiusdam Licentii collocutoris cum Trigerio disertis, & sic dicentis; *Nihil mihi videtur absurdius quam dicere se verisimile sequi eum qui verum quid sit, ignoret.*

male bonum. Unde cum impossibile sit intellectui creato simul plura intelligere, non potuit in primo instanti creationis appetitus Angeli esse malus.

Ad primum ergo dicendum, quod in vasis contumelie non facit Deus malitiam, sed naturam; sed ordinat malitiam ad poenam: & iste ordo designatur cum dicitur, *In contumeliam.* Potest enim designari ordo vel poenæ ad culpam, & hic ordo est à Deo; vel culpæ ad naturam, & hæc conjunctio non est à Deo. Unde in proposito tenetur consecutive: non causative.

Ad secundum dicendum, quod hoc intelligitur de malo poenæ, & non de malo culpæ: & de hoc infra plenius agetur (distinct. xxxvii.)

Ad tertium dicendum, quod etiam supposito quod homo simul cum Angelo creatus sit, non oportet quod Angelo existente malo, creatus sit homo: quia non est principalis finis creationis hominis reparatio ruinæ angelicæ, sed quædam utilitas consequens, ut supra dictum est. Et hanc utilitatem Deus prævidebat, in cuius præscientia eventus omnium rerum erant.

Ad quartum dicendum, quod in instanti suae creationis aliquem actum voluntatis habere potuit; non tamen primus (4) actus potuit esse malus, sicut nec prima cognitio falsa.

Ad quintum dicendum, quod secundum quosdam, in eodem instanti Angelus fuit primo bonus, & post malus; & illud instans quamvis sit unum re, tamen differt ratione, secundum quod est finis præteriti, & principium futuri. Sed diversa ratio comparationis non tollit conjunctionem eorum quæ sunt in uno instanti: unde sequeretur quod innocentia; & malitia eius conjungerentur: quod est impossibile. Ideo alii dicunt, quod in toto tempore præcedenti fuit bonus, sed in istius temporis ultimo instanti est malus: & sicut non est assignate immediatum instans ante aliud instans, ita nec ultimum instans in quo fuit bonus. Sed ista ratio bona est, prout inducitur à Philosopho in VIII. Physic. (text. III.) tunc quando nunc continuat tempus quietis & motus, qui semper se tenet cum passione, quæ inest subjecto mobili tempore quietis, sive præcedat quies, sive sequatur. Sed si poneretur instans inter duas quietes, vel inter duas partes motus continui, non magis se teneret cum uno quam cum alio. Non autem dicimus hic, quod Angelus per aliquem motum continuum factus sit malus: ideo primum instans malitiæ suæ non est medium inter quietem & motum, sed inter duas quietes. Unde ratio ista non est ad propositum. Ideo aliter dicendum, quod est assignate ultimum instans in quo Angelus fuit bonus, & primum in quo fuit malus: nec inter hæc instantia fuit tempus medium, quia tempus formaliter est numerus, nec sequitur ipsum continuitas, nisi ex parte motus. Unde cum vicissitudo affectionum in Angelo, per quas est bonus, & malus, non sit continua, nec ordinata ad aliquem motum continuum; numerus eorum dicitur tempus, quia secundum prius & posterius se habent; sed non erit continuum: unde inter ejus instantia non necessario accipietur tempus medium, sicut nec inter duas unitates numerus.

QUÆSTIO III.

QUÆSTIUNCULA III.

QUÆSTIO III.

SOLUTIO.

Deinde quæritur de cognitione Angelorum, & circa hoc quatuor quærentur.

Primo. Utrum Angelus cognoscat per species.

Secundo. Utrum in superioribus sint species magis universales.

Tertio. Utrum per species istas, singularium cognitionem habere possint.

Quarto. Utrum possint simul plura intelligere.

ARTICULUS I.

Utrum Angelus cognoscat res per suam essentiam.

I. P. quæst. LV. art. 1. & de verit. quæst. VIIII. art. 8.

1. AD primum sic proceditur. Videtur quod Angelus per essentiam suam res cognoscat, & non per species aliquas. Quia, secundum Philosophum in III. de Anima (text. xxviii.) anima est species specierum. Sed Angelus simplicior est anima, & nobilior. Ergo essentia Angeli est similitudo, vel species rerum. Sed res potest in similitudine sui cognosci. Ergo videtur quod Angelus intuendo essentiam suam, res cognoscat, & non per species aliquas.

2. Præterea. Omnis species vel est causa rei, vel à re accepta. Sed species rerum in intellectu Angeli non possunt esse causatæ à rebus, cum Angelus careat potentiis, & organis, quibus fit abstractio à sensibilibus; nec iterum sunt causæ rerum, cum Angeli non sint causatores. Ergo videtur quod Angeli per species non cognoscant.

3. Præterea. Secundum Dionysium in v. cap. de div. Nomin. nobiliora in entibus sunt inferiorum exemplaria. Sed in exemplari res optime cognoscitur. Cum ergo Angeli inter res creatas sint nobilissimi, quasi Deo propinquiores, secundum Augustinum; (a) videtur quod, natura sua inspecta, alias res cognoscant.

4. Præterea. Intellectum, & intellectus non differunt, nisi quando utrumque eorum est in potentia, ut in I. Libro dictum est. Ergo omnis intellectus qui est semper in actu, non differt in eo intelligens, & intellectum. Sed intellectus substantiæ separatæ videtur semper in actu esse, cum suum intelligere non sequatur transmutationem aliquam. Ergo videtur quod in ea non differat species intellecta, & substantia intellectus; & ita non per species cognoscit.

Sed contra est quod Dionysius dicit IV. cap. de div. Nom. (in princ.) quod Angeli illuminantur per scibiles rerum rationes. Hæc autem non sunt nisi species rerum intellectæ. Ergo per species rerum cognitionem habent.

Præterea. In Libro de Causis (propos. x.) dicitur, quod omnis intelligentia est plena formis. Sed illa quæ sunt in intelligentia, sunt in ea per modum intelligibilem, ut in eodem Libro dicitur: quæ autem sic sunt in ea, sunt in ea ad cognoscendum. Ergo videtur quod res per formas cognoscant.

In II. Sent. Tom. II.

(1) Al. additur dicitur.

Ex Edit. P. Nicol. (a) Ut ex Lib. XII. confess. colligitur, ubi cap. VII. versus finem: *Fecisti, ait, celum, & terram: unum prope te, alterum prope nihilum.* Cap. autem IX. init. *Nimirum celum quod fecisti, creatura est aliqua intellectualis: nequaquam tibi coæterna, particeps tamen æternitatis tue.* Loup ubi III. (c)

Respondeo dicendum, quod intellectus angelicus est medius inter intellectum divinum & humanum & virtute, & modo cognoscendi. In intellectu enim divino similitudo rei intellectæ est ipsa divina essentia, quæ est rerum causa exemplaris, & efficiens, in intellectu vero humano similitudo rei intellectæ est aliud à substantia intellectus, & est sicut forma ejus: unde ex intellectu, & similitudine rei efficitur unum completum, quod est intellectus in actu intelligens, & huius similitudo est accepta à re. Sed in intellectu angelico similitudo rei intellectæ est aliud à substantia intelligentis, non tamen est acquisita à re, cum non sint ex rebus divisibilibus cognitionem congregantes, ut Dinsysius dicit in VII. cap. de div. Nom. Nec tamen est causa rei secundum fidem, sed est infusa à Deo ad cognoscendum. Et ratio huius sumi potest ex verbis Commentatoris in XI. Metaph. Ipse enim dicit, quod secundum ordinem simplicitatis naturarum separatarum est ordo distantie speciei intellectæ ab intellectu: unde in prima essentia, cui non admiscetur potentia aliqua, est omnino idem intelligens, & intellectus; in aliis autem, secundum quod plus admiscetur de potentia, est major distantia inter speciem intellectam & intellectum. Cujus ratio est, quia nihil operatur, nisi secundum quod est in actu: unde illud cuius essentia est purus actus, intelligit sine receptione alicujus perficientis, quod sit extra essentiam ejus; illud vero in quo est potentia, non poterit intelligere, nisi perficiatur in actu per aliquid receptum ab extrinseco: & hoc est lumen intellectivum naturale, quod à Deo in substantiis intellectivas emittitur. Et quia unumquodque recipitur in aliquo per modum recipientis, lumen illud quod in Deo est simplex, recipitur in mente Angeli ut divinum, & multiplicatum: omnis enim potentia receptiva de se divisibilitatem habet, secundum quod non est terminata ad unum, quod fit per actum terminantem: & ideo dicitur in Libro de Causis (ubi supra) quod sicut in natura inferiori multiplicatur singularia, ita & species intelligibiles in intelligentiis: utrumque enim est propter multiplicabilitatem potentie: & istæ sunt species per quas Angeli cognoscunt.

Ad primum ergo dicendum, quod anima dicitur species specierum, in quantum per intellectum agentem facit species intelligibiles actu, & recipit eas secundum intellectum possibilem; sicut ibidem (i) sensus dicitur species sensibilis, & manus organum organorum, in quantum videlicet omnia artificialia per manus efficiuntur: unde in XIV. de Animalibus (Lib. IV. de part. anim. capp. VIIII. x. & XI.) dicitur, quod manus datæ sunt homini loco cornuum, & omnium quibus alia animalia jvantur. Unde non sequitur quod essentia animæ, vel Angeli sit talis species in qua omnia cognoscantur.

Ad secundum dicendum, quod similitudines rerum in intellectu Angeli existentes, non sunt à rebus acceptæ: quia species intelligibilis non accipitur à re, nisi mediante phantasmate, quod se habet ad intellectum, sicut color ad visum, ut in III. de Anima (text. xxx. xxxi. & xxxii.) dicitur. Nec tamen sunt.

F 2